Ч. 142 (12.508). Львів, неділя 29. червня 1930. [illegible] zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверть річно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41
„ Друкарні: 29-26
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Санаційні „грушки на вербі".

Львів, 28. червня 1930.

Вчора заповіли ми на цьому місці, що познайомимо наших читачів з одною з найновіших рецепт на розвязку українського питання в Польщі. Цю рецепту придумали польські консервативні діячі з т. зв. „правіци народовей", що тісно співпрацюють з бебістами. У першому числі їх ідеольоґічного журналу, що почав появлятись у квітні в Варшаві п. н. „Наша Пшишлосьць", появилася стаття п. н. „Проблема України", підписана криптонімом: **І. В.** Редактором і видавцем журналу є д-р Ян Бобжинський, а одним з чолових його співробітників Януш Радзівіл.

Названа стаття починається таким цікавим вступом: „Зі становища реальної державної політики є очевидним, що відкладання в безконечність розвязки польсько-українського спору на терені Сх. Галичини (в ориг. Сх. Малопольщі) і полишування тимсамим вічно розкритої рани на організмі Річипосполитої є неможливим". — Занявши в основі таке становище до польсько-українських взаємин у Сх. Галичині; автор шукає за практичною розвязкою польсько-українського питання. По довгих зусиллях він її находить таким чином, що за „точку виходу" до самої „розвязки" бере проблему Великої України. Автор роздумує так: Всі, що шукали досі за розвязкою української проблеми, обмежували її тільки до Сх. Галичини. Тимчасом цього робити не можна і не треба; а вже недопустиме цю проблему практично розвязувати якимись „угодами", уступками, університетами чи школами, бо всі такі заходи обнижують авторитет держави серед „примітивної української суспільности". „Розміри бунтів — каже автор — скількість пролитої крови і згарища польських фільварків будуть все просто пропорціональні до слабости польської угодової політики. Українського питання в Польщі не можна розвязати ні „гнетом ні гласканням ні розяруванням". Зате цілком інакшою стане ціла ця проблема, коли підійти до неї з вищого становища польської та української державної рації на дальшу мету. Коли поляки висунуть постулят Великої України, рахуючись з історичною дійсністю, що „Червона Русь від 6-ти віків творить фактично складову частину польської держави", тоді справа т. зв. „згідного співжиття польського населення з українським на терені Східньої Галичини не є взагалі ніякою проблемою. Бо це співжиття істнує там від віків, розвивалося і розвивається все згідно, можна сказати, органічно, без потреби приноровлювання якихсь штучних, спеціяльних політичних систем. Натомісць правдива проблема лежить у польсько-українській співпраці над раціональним, вільним від усякого характеру авантурництва, здійснюванням програми Великої України".

Так представляє собі польський санаційний консерватист розвязку української проблеми в Польщі. Вона — можна з гумором сказати — нічого собі! Для поляків дуже реальна! Добре — скаже дехто — але як виглядає ця „програма Великої України", про яку так складно пише автор?

На цей запит теж находимо відповідь у названій статті. Допустивши в свої розумування обширний екскурс в історію польсько-українських взаємин за старої Польщі, та схарактеризувавши по дилетантськи козацькі часи, автор прийшов до висновку, що Української Держави не можна собі уявити без її тісних звязків з Польщею проти Росії, що все була найбільшим ворогом української державности. З уваги на те, „політичне і психольоґічне наставлення української інтеліґенції мусить змінитися до ґрунту і вона мусить станути на плятформі розумної державної рації" в Польщі. Далі мусить щезнути цілковито „протипольська закордонна пропаґанда, яка дразнить почування поляків", дарма, що дещо вище автор катеґорично стверджує, „що українських скарг ніхто за кордоном уже серіозно не трактує". Крім того мусять українці за всяку ціну „зірвати всякі звязки з Німеччиною".

Зробивши це все, українці мусять „відкрити очі на дійсність, що тільки при допомозі незалежної Польщі можна **колись** довести до створення великої, **незалежної** України, очевидно під тією одною умовиною, що **розбудова цієї України буде від самого початку інтеґрально звязана з ідеєю якоїсь дуже тісної унії чи федерації з Польщею"**. Ось в основних рисах і вся „програма Великої України" і тим самим „програма" розвязки української проблеми в межах Польщі.

Щож про неї можна сказати, читачу?! Хіба те, що цю рецепту на поладнання „польсько-українського спору" видумали люди, які ніколи не думали природними катеґоріями в політиці, але професійно маячили. Далі можнаб ще до того додати, що ця рецепта опублікована в поважнім будь-що-будь орґані, приготована хіба тільки для наївно й примітивно думаючих читачів з польського т. зв. „заховавчого" табору. Крім того це клясична польська рецепта на те, щоби такими теревенями заспокоїти не дуже спокійну під тим оглядом совість польських політиків, які хоч бачать і відчувають, що є зле, то постійно намагаються вмовити в себе, що на ділі все є добре.

На підставі тієї рецепти українці зі Сх. Галичини малиб цілковито махнути рукою на майбутню долю своєї землі, малиб її здати на ласку й неласку польської політики, а зате повинніб разом з Польщею працювати над утворенням „незалежної", але „тісно унією або федерацією" звязаної з Польщею України над Дніпром. Словом, грушки на вербі. Направду, аби видумати аж таку рецепту та опублікувати її в журналі, що є орґаном немалої політичної групи, — на це треба: або бодай переходово втратити глузди, або взяти на глум своїх читачів, або накінець просто закпити собі взагалі з ідеї української державности.

Коли зважити, що менше-більше у цьому роді представляє собі розвязку української проблеми весь т. зв. санаційний табор, то легко зрозуміти, що всі препікантні „ревеляції" про мниму „угоду" є не тільки нісенітницями, але й доказом на цілковиту безглуздість авторів цих „ревеляцій".

Інтернаціональна вистава кожухів

З помічень і вражінь відвідувача.

Липськ, у червні 1930.

В Липську відбувається тепер інтернаціональна вистава кожухів. Відома вона в світі під назвою ІПА, що є скороченням німецької назви вистави, а саме „Інтернаціонале Пельцфах-Аусштеллюнг". Липськ є вже не від нині світовим центром обробки й торговлі звірячих шкір. Рівнож саме положення Липська сприяє тому. За неповних дві години потягом, автобусом або літаком можна дістатись до Дрездену, де тепер відбувається рівнож інтернаціональна виставка гігієни. Приваблює туди туристів і чудова саксонська Швайцарія. Фаховців на полі кушнірства стягне до Липська конгрес, в якому зголосило дотепер участь 30 держав, а торговців добрий інтерес, що його можна зробити на виставі. В самому місті є около 450 фірм, 280 комісіонерів і 200 фарбарень, що працюють над удосконаленням і збутом кожухів, а властиво звірячих шкір у ріжній формі. В цьому фаху занято около 12.000 робітників. Загальний оборот в 1929 році виносив 600—700 міліонів німецьких марок, а в 1928 році експорт перевищив імпорт на 93 міл. марок, що й є великою активною позицією в німецькому торговельному білянсі. Ці цифри дають нам змогу уявити собі розміри і значіння того промислу для самої Німеччини, а дальше і для цілого культурного світа. Над організацією вистави працював цілий німецький нарід, що нині саме переходить одну з найтяжчих затяжних кріз на полі господарства. І треба лише дивуватись тій енергії переможеного у світовій війні народу, з якою він працює над власною відбудовою. Вистава є одним звеном у тій безконечній праці. В цій відбудові заставляють німці брати участь і чужі народи, запрошуючи їх до влаштовування своїх виставок. Тимсамим вони сприяють ближчому порозумінню між народами і їх господарському та культурному наближенню.

Думка влаштувати виставу кожухів виникла була вже зараз у повоєнних часах. Техніка обрібки сирих звірячих скір пішла великим кроком уперед і потреба звязати її в одно з огляду на дальшу корисну організацію як обрібки, так і збуту була необхідною. Зачата в 1926 році підготовка увінчалась повним успіхом аж в 1930 році. Над технічним влаштуванням вистави працювали першорядні артисти й архітекти, а преса її в свій час спопуляризувала в цілому світі.

З того часу, коли на землі появились люди і всякі інші створіння, істнують між людським родом і звірятами тісні взаємовідносини. Одні з них служили людині як доставці поживи в формі свого мяса, а другі доставляли поживу й одяг у формі сирої скіри. В залежности від величини і сили звіря приходилось людині з меншою або більшою енерґією здобувати собі ці предмети для щоденного вжитку. Ця первісна боротьба й була матірю нинішнього поступу, нинішньої культури. В початковій фазі боротьба велась ріжними силами і засобами. Нині людина завдяки свому конструктивному думанню має величезну перевагу. Людська культура протиснулася вже в нетри і пущі, вітчину диких звірів і позбавила їх природних умов життя. Звірини ставало все менше, а попит на кожухи вже збільшався. Вони властиво перестали бути нині одягом у первісному розумінні, а служать більше для охорони тіла перед зимном, то знова як окраса для одягів жінок і чоловіків. Через це людство було примушене взятись за студії над умовами життя потрібних звірів і за штучне їх плекання у спеціяльних фармах. У всіх культурних країнах є такі фарми нині. Це приносить як самим підприємцям так і державі великі зиски, хоч з другого боку це діло досить важке, бо вимагає вкладу великої праці і капіталу. Під тим оглядом липська виставка має також неабияке значіння. Вона пропагує плекання звірят у штучних умовах і показує нам наглядно ці умови, як рівнож уладження таких штучних фарм.

Годі вичислити все, що є на виставі. Це забралоб багато місця, а нефаховцеві не далоб ніякої користи. Бачене на власні очі з деяким зрозумінням, — це не те, що прочитане так собі випадково. На виставі можна бачити весь хід праці при обрібці звірячої скіри від початку, себто від сирої звірячої скіри почавши, а на готовому

футрі чи кожусі скінчивши. Сам процес обрібки занадто складний, щоб його тут описувати. На це треба спеціяльних студій. Окрему галю призначено на мистецтво, звязане з тою галузю промислу. Мистці вивязались зі свого завдання дуже добре. У своїх образах вони зсимволізували всю процедуру й історію того промислу. У спеціяльних кімнатах зібрано всі найдавніші памятки, що відносятися до тої галузі нар. господарства і то як Німеччини, так і цілого культурного світа. Дальше йде виставка моди, що показує нам наглядно зміни моди протягом віків, від найпростішої — так би сказати — сирої, до нинішньої удосконаленої. Окремо виставлено около 3000 скір, що нині у світі продаються і сконструовано по старому образу вигляд Бріль — старої вулиці в Липську, осередку промислу й торгу кожухами. Статистика, відділ іміґації, література, опакування, переховання, поборювання шкідників і т. д. — все це зібрано в одному комплексі для лекшого перегляду. Реклама, фахова преса, приєднування покупців, виставові вітрини, схеми організації, гигієна виробництва, дальше моделі всяких звірів, ловецтво, фарбарство, машини і т. д. — все те можна бачити в галі науки й техніки. Окреме місце займає галя чужих держав. Найбільшу площу займає там СРСР., бо аж 2.000 кв. метрів. На першому місці реклямовий червоний напис УССР (не Рад. Україна, а назва СРСР в німецькій мові), а дальше на звірячій скірі серп і молот з написом по боках „Пролетарі всіх країн і т. д.“ Без того годі обійтись більшовикам. Польська вистава нічим незамітна і в час відвідин ще не була готова. На стінах було кілька таблиць і малюнків.

В одній салі на стіні висить образ маляря Кунерта, що вказує, як далеко нам треба шукати за початками вживання кожухів. У біблії згадується, що Бог дав був Адамові, першому чоловікові, коли його проганяв з раю, перший кожух, щоб закрив Еву після первородного гріху. Бог грізний, Адам насуплений і зі спущеними вниз очима скоса поглядає, здається, на Бога чи на Еву; Ева має вигляд невдоволеної цілим світом, а можливо, що невдоволена примітивним кожухом... У тій салі зібрано також всякі приповідки та карикатури, що відносяться до того промислу.

У звязку з виставою показано також і культурну фільму, зроблену при співучасти першорядних фільмових режисерів. З самої фільми можна багато навчитись. Чого не можна було показати на виставі, це видно на фільмі, бо вона не обмежувалася ані місцем, ані часом. Знимки майже всі оригінальні, пороблені на місцях, десь у сибірській тайзі, в Гренляндії, в Канаді, чи десь у тропічних околицях коло рівника. Для загального поняття про стан річей фільма, має більшу користь, як сама вистава для пересічного глядача, якого цікавить сам процес виробу шкіри, ловлі звірів, штучного плекання, здирання скіри і т. д. При цьому прекрасні краєвиди, ріки, озера, пущі і т. д. манять до себе глядача, якому приходиться у спеку товктись по розпечених галях вистави.

У сполученні з виставою кожухів отворено в Липську також інтернаціональну ловецьку виставу, яка притягає до себе фаховців з іншої ділянки, а саме ловців. М. С.

Мекдональд зрікається головства Лейбур Парті.

На зборах парл. фракції Лейбур Парті Мекдональд з причини перемучення зголосив димісію зі становища голови вик. комітету партії. Це становище обіймає переходово ґен. секр. партії Гендерсон. Мекдональд застеріг собі надалі становище провідника парл. фракції Лейбур Парті.

Завалився 6-поверх. дім.

У м. Константіні (Альжир) завалився 6-поверховий заліво-бетоновий дім, який викінчували будувати. Румовища засипали 20 робітників. Зпід румовищ добули 9 убитих і 6 тяжко ранених. Нема надії врятувати інших.

З львівської міської ради.

Внесення українських радних у справі української мови.

На засіданні львівської міської ради дня 26. червня клюб українських радних спільно з українськими соціял-демократичними радними зголосив внесення про допустимість української мови в урядуванні міста Львова. Зміст цього внесення — такий:

По думці § 32. статуту міста Львова урядовою мовою є польська. На українські подання відповідається в українській мові. По думці § 38. правильника чинностей для міської ради наради відбуваються виключно в польській мові. Ті постанови під теперішню пору вже не актуальні, тому, що між тим увійшов у життя закон з 31. липня 1924 р. про державну мову і мову урядування державних і самоуправних адміністраційних установ. По думці ст. 3. цього закону зглядно по думці § 3. виконавчого розпорядку до нього з 24. вересня 1924 р. про допустимість української мови у відповідях органів міської влади у Львові побіч державної мови рішає міська рада. По думці ст. 4. закону зглядно § 3. виконавчого розпорядку про допустимість української мови в нарадах міських органів влади у Львові побіч державної мови рішає міська рада. По думці ст. 5. закону оповіщення самоврядних органів влади можуть бути на основі рішення даної самоуправної установи зладжені у двох мовах, а саме побіч поміщеного на першому місці тексту в державній мові, може бути текст у допущеній в поданнях мові. Тому, що рада міста Львова не приняла до цеї пори рішення про допустимість української мови в урядуванні, обовязує в громаді міста Львова такий правний стан, що міські власти справді обовязані приймати подання в українській мові, але не обовязані відповідати на ті подання в двох мовах. Під тим оглядом громада міста Львова творить на просторі Львівського, Станиславівського і Тернопільського воєвідств немов би оазу, на якій мовні права українського населення ще більше обмежені, ніж на решті простору тих воєвідств, де власти обовязані на подання в українській мові відповідати в двох мовах. Одночасно у відношенні до згаданої постанови статуту міста Львова теперішній правний стан є чималим погіршенням на шкоду мовних прав українського населення. Щодо допустимости вживання української мови в нарадах

ЕВГ. ОНАЦЬКИЙ.

Мова і кіно.

Маємо ще одну крізу — крізу кінематографу. Почалася вона ще в 1927 р., але ніколи не набирала такого загрозливого характеру, як тепер, напередодні нового кінематографічного сезону 1930—31 р.

До 1927 р. Америка випускала в світ до вісімсот фільм на рік. Маємо перед очима маленьку статистику, складену Фільм-Дейлі, про прордукцію американських кінематографічних підприємств на сезон 1930—31 р. і бачимо в ній лише 462 фільми. Але навіть і ця цифра не є певна і є всі підстави гадати, що на практиці вона буде далеко нижчою. У тій статистиці, напр., „Універсал“ фігурує ще з 47 фільмами, коли у минулому квітні вже було вирішено, що „Універсал“ випустить у прийдешньому році лише 20 фільм, — відповідає таким чином більше половини. Те саме треба сказати і про інші підприємства в Америці і теж саме треба сказати і про Німеччину, єдину европейську країну, яка має свою велику фільмову продукцію: на будучий рік, згідно з останніми статистиками, у німецьку цензуру представлено до лютого ц. р. лише 108.000 метрів кінематоґрафічної бинди.

Чим пояснюється таке скорочення в кількости фільмової продукції?

Загальна відповідь: тією революцією в кінематоґрафічному світі, що її внесла так звана мовна чи звукова фільма. Не будемо спинятися над тими технічними вияснениями, що з цього приводу дають ріжні специялісти і звертаємо увагу на інший бік справи, на саму мову цих „мовних“ фільм. До появи мовної фільми ціла фільмова продукція з кожним роком все більше концентрувалася в Америці. У дійсности, окрім Німеччини, котра, як ми зазначили, шляхом впертої, можна сказати героїчної боротьби, — що приносила нераз великі і болючі втрати, — зуміла оборонити свою власну національну продукцію і видавала 200—250 фільм річно, покриваючи тим чином половину свого фільмового запотребування, — всі інші країни, як Франція та Італія, мусіли цілковито відмовитися від боротьби з американською конкуренцією, що таким чином мала можливість постачати до 9/10 тієї фільмової стяжки, яка переходила річно через кінематоґрафи.

З появою „мовної“ фільми, обставини мусять змінитися. Не дурно, вороги мовної фільми вказували, що вона, винищуючи космополітичну зрозумілість кінемнтоґрафічної мови, яку витворив був „німий“ кінематоґраф, завдала смертельну рану власне найціннішій прикметі кінематоґрафічного мистецтва, тобто його універсальности. У дійсности, так і сталося: мовна фільма розбила кінематоґрафічний ринок, знищила його інтернаціоналізм і, як у колишній вавилонській вежі, витворила, чи власне йде до витворення такої мішанини мов, яка відповідає запотребуванням національних ринків цілого світа.

Ми, европейці, далекі від американських центрів фільмової продукції, не уявляємо ще собі цілком добре, що таке мовна фільма, бо вона приходить до нас покаліченою (про причини цього калічення пізніше) і тому, замісць захоплення, вона викликує у нас подекуди розчарування. Але американські відвідувачі кінематоґрафів, що мають можливість оцінювати фільми в їх першій ориґін. продукції на рідній англійській мові, — цілком іншої думки. Про це найкраще свідчать біляном тих фільмових підприємств, що перейшли на продукцію мовних фільм. Так „Парамавнт“ запевняє, що він мав у 1929 р., внаслідок мовної фільми, на 15 міліонів долярів більше прибутку, ніж у 1928. р. Те саме каже „Фокс“, який запевняє, що мовна фільма без сумніву, принесла відразу подвоєння доходів. Отже, перемога мовної фільми є безперечна. Настільки безперечна, що майже вся американська продукція переходить виключно на продукцію мовних фільм, що й викликає кольосальну реорґанізаційну роботу та звязане з нею зменшення кількости самих фільм.

Проте ця революція у фільмовій продукції, в Америці, викликає тепер справжню кінематоґрафічну крізу в Европі. Бо, коли, й реорґанізуючись, американська продукція може покрити все запотребування американських кінематоґрафів, жадних не лише бачити, але й чути свої „зорі“, то для Европи проблема значно ускладнюється, бо для величезної більшости европейців американська чи англійська мова, якою ведуть діяльоґи у мовних фільмах, є цілковито чужа і незрозуміла.

Для наближення мовної фільми до зрозуміння европейських ґлядачів досі вживали трьох метод: або кожній дієвій особі залишали її мову і голос, перериваючи час від часу діяльоґ відповідними поясненнями у мові відповідної країни на екрані; або діяльоґ перекладається на мову відповідної країни, пильнуючи, щоби кількість складів у словах цілком відповідала первісній скількості складів у словах анґлійської мови; або (найчастіша метода) просто викидається весь діяльоґ, заступаючи його довгими написами на екрані, і залишаючи лише співи, завжди приємні, хочби й в незрозумілій мові. Але у першому випадку діяльоґ залишається незрозумілим, і його написи не заступають, бо дають лише загальний зміст, а не цілу ґаму нюансів розмови, що власне є її душею; до тогож таким чином нарушується цілковито кінематоґрафічну ілюзію, на котрій оснований весь успіх фільми, бо написи ніколи не можуть заступити того живого голосу, що що-хвилини зривається з уст головних дієвих осіб у мовних фільмах. У другому випадку, порушення ілюзії ще більше нестерпне: не можна знести цих голосів, що цілковито не відповідають фізичному вигдядові осіб, які нібито розмовляють на екрані; цих уст, що звертають на ліво, тим часом як слова йдуть на право, цих дивних персонажів, що ніби належать до якоїсь раси черевомовів, які не можуть сконтролювати й опанувати свого черевного голосу. Що-ж

та оповіщеннях міських органів влади, українське населення під тим оглядом не має ніяких прав, хоча на решті простору цих воєвідств радним вільно на засіданнях громадських рад промовляти по українськи. Проте підписані вносять:

Міська рада вирішить:

1) На внесені в українській мові подання сторін магістрат та інші міські уряди відповідають у двох мовах, а саме: в державній мові та в мові подання;

2) Наради міської ради відбуваються в державній мові, але радним вільно промовляти в українській мові.

3) Оповіщення магістрату та інших міських урядів повинні бути зладжені в двох мовах, а саме, побіч поміщеного на першому місці тексту в державній мові також в українській мові.

Після відчитання цього внесення сенатором Децикевичом президент міста Бжозовський заявив, що згідно з постановами правильника чинностей міської ради над цим внесенням радитиме у першу чергу організаційна секція міської ради.

Закарпаття.

Ювилейні Збори „Просвіти".

Ювилейні десятилітні Загальні Збори Т-ва „Просвіта" в Ужгороді відбудуться в неділю 29. червня ц. р. в Ужгороді з такою програмою: В год. 8.30 богослуження в катедральній церкві, яке відправить Преосв. єпископ Петро Гебей. В год. 9.30 святочний похід, який іде від греко-кат. катедральної церкви вулицею Раковція і Рашіна на площу Масарика, де виголосить промову адв. д-р Михайло Бращайко про свобідний культурний і національний розвиток нашого народу і де буде зложений вінець вдячности у стіп памятника президента Масарика. Відтак піде похід через вул. Рашіна, площу Корятовича, на площу Другета, а дальше вулицею Другета і Шумною до городського парку, де відбудуться Загальні Збори. По Загальних Зборах буде народня забава. В год. 8. вечором буде в городськім театрі аматорська вистава з гуцульського життя п. з. „Верховинці", яку відограють січовики, селяни з Ясіня. — На переодні Зборів, себто в суботу 28. ц. м., відбудуться в Ужгороді святочні Загальні Збори „Союзу Підкарпатських Руських Студентів у Празі", на дневному порядку яких є м. ін. і справа відсвяткування 10-ліття того Союзу. Тогож дня вечором відбудуться в Ужгороді установчі збори Т-ва „Руський Національний Музей", основою якого стануть збірки, якими управляла досі музейна комісія при Т-ві „Просвіта".

Після атентату на Сабова.

Після невдалого атентату семинариста Тациная на голову „общества Духновича" о. Сабова, мотиви якого до нині нерозяснені, повели закарпатські русофіли в союзі з деякими чеськими і мадярськими кругами небувалий досі наступ на все українське. Цькують проти провідників народніх товариств, проти українських учителів, а в першу чергу проти „Просвіти", яка, мовляв, виховує убийників та ірредентистів. Неперебірчива нагінка на український рух пішла по цілому Закарпатті, при чому москвофіли повели широку акцію за тим, аби читальні „Просвіти" захопити у свої руки і поперемінювати на читальні „общества Духновича". В цій справі згадане „общество" видало навіть окрему наскрізь хуліганську відозву, в якій рекомендує м. ін. своїм прихильникам, аби вони просили чсл. уряд закрити „Просвіту". Москвофіли робили теж усякі можливі заходи, аби чеська влада заборонила ювилейні збори „Просвіти" і вістку про таку заборону розповсюднили по цілому краю, аби таким чином зменшити число учасників тих зборів. Одначе чеська влада не пішла за кацапськими підшептами, і як дозволила недавно на „день русской культури" (коли-то мав місце атентат Тацинця) і на зїзд чеських соколів в Ужгороді, так — очевидно — не могла не дозволити на ювилейні збори такого заслуженого товариства, яким є „Просвіта". Ці збори відбудуться певно незвичайно величаво.

В безконечній черзі...

ЕПІЛЬОГ ПРОЦЕСУ У. В. О.

Перед присудом.

Останній день розправи, важка 5-тижнева боротьба добігає до кінця. Останній раз 17 обвинувачених вводять на салю розправ: Відчиняються келії тюрми, блищать наїжені багнети, і обвинувачені один за другим переходять між публикою через коридор до салі, де сьогодні жде їх присуд.

Перший входить Біда, кремезний, мужній тип молодого бойовика, що навіть перед присудом не тратить гумору ні погоди духа і переходячи через коридор, весело усміхається до знайомих. За ним іде Тарас Крушельницький: задумчивий юнак, якого ціла постать говорить, що його місце на спортовій площі, а не у понурій тюремній келії. А далі В. Попадюк, низький бльондин, входить рівним, енергічним кроком, усміхається до матері і сестри, мовби усміхом хотів потішити їх, заспокоїти, але за його усміхом криється стримуваний смуток, силою волі опановане зденервування і скрита туга за волею, непевність за завтра. Терещук, пригноблений, апатичний, рішений на все. Найстарший між обвинуваченими Вацик іде через коридор і зором шукає старенької бідної матері і сивоголового батька, які щодня приходять, щоби хоч подивитись на сина. Наорлевич, Махницький, Качмарський хотять за всяку ціну не втратити сьогодні рівноваги духа, вони входять так спокійно і певно, мовби не ішли вислухати страшний присуд, але послухати цікавий виклад професора. Особливо твердо держиться Качмарський. Кирилюк неспокійний, нервовий, його вираз лиця говорить, що він між усіми обвинуваченими найсильніше звязаний зі світом, бо має жінку, дитину, тому найбільше прагне волі. Найвеселіші обличчя у Колодзінського, Лемішки, Гошовського, Онишкевича, Огородника і „математика" Кульчицького. Ці останні мають маленьку надію вийти сьогодні на волю і ця надія розяснює їх обличчя. Останніми входять дві панни: спокійна, скромна, мовчалива і добродушна Клішівна, а біля неї струнка, вродлива, брунетка із соромливим, ніжним усміхом „100 процентова революціонерка" Стефа Шушкевичівна. Вона свідома того, що на неї найбільше звернені очі публики, вона знає, як прихильно висловлюються про неї польські журналісти і судді присяглі і це бентежить її, засоромлює а в цій збентеженості Шушкевичівна не виглядає на „сто процентову революціонерку", а робить враження милої гімназистки, якій більше до лиця носити цвіти в руках, ніж бомби і револьвери.

Обвинувачені входять на салю, сідають в лавках, публика перешіптується, приглядається обвинуваченим, то Штрайтівній, яка сидить між публикою і звертає на себе увагу великим шрамом від поранення бомбою.

Предсідник трибуналу монотонно читає резюме, щераз переконує, що обвинувачені зрадники держави і присяглі відходять на нараду, рішаючи про життя і смерть 17 молодих людей.

Довго, довго тріває нарада, публика хвилюється, родина обвинувачених ловить нетерпеливо кожну вістку, десятки раз зривається побачивши рух, чи почувши дзвінок:

— Вже, вже...

— Ні, ще радять!

— Один суддя присяглих Пірожинський, підчас нарад так схвилювався, що дістав вибух крови і його відвезли до лічниці.

— Так, телефонічно покликано автомобіль

до третього способу, то кожному ясно, що в такому випадку мовна фільма без діяльогу була би все одно, що „Наталка Полтавка" без Наталки, або Фавст без Мефістофеля.

Тому американська продукція зрештою добачила себе примушеною відмовитися від усіх цих трьох метод приноровлювання мовної фільми, що, в очах европейських глядачів, може лише компромітувати саму її ідею і намагалася проводити свої фільми в їх інтегральному вигляді. Але тут несподівано комерція і промисловість зіткнулися з почуттям національної гідности, — у ріжних країнах негайно зарисувався рух проти чужомовних фільм: кожний у себе дома почував себе в праві чути з кінематофічного екрану свою рідну, а не чужу мову.

Першою зареагувала Італія, яка просто заборонила ввіз чужомовних фільм*). За Італією почалися протести і в інших країнах, — і з них цікаво відмітити рух в Палестині, де жидівські організації проголосили в Тель-Авіві бойкот кінематографу, що вимагав знання англійської мови. Треба визнати, що чуйна на настрої ринку фільмова продукція зразу-ж почала шукати за засобами для полагодження конфлікту, і — знайшла. Ось у Тель-Авіві представник „Вестерн-Електрік" звернувся до мешканців Тель-Авіву з формальною обіцянкою, що „Вестерн-Електрік" готуватиме від нині в своїй париській студії жидівські варіянти своїх мовних фільм. На таку саму дорогу стають поволі і всі інші кінематографічні продукції. Так Парамавнт оповіщує, що виготовлятиме фільми для Італії в італійській мові і для цього заанґажувала вже італійських артистів. Ейхберг у Ельстре (Брітіш Інтернешонел) готує відразу фільму Вест-Енд у двох варіянтах — англійському і французькому. Абель Ґанс у Парижі щойно закінчив фільму „Кінець світу" у трьох томах — французькій, англійській і німецькій. У Шомон викінчено фільму „Гальгентоні" у мовах французькій, німецькій і чеській. Лео Мітлер готує фільму в Мюнхені у мовах французькій і німецькій. Сала у Відні сповіщає про мовні фільми в чеській мові. Мартин Берже іде до Букарешту „крутити" фільми в німецькій і румунській мові, і т. д. і т. д. Нема дня, щоб не було нової звістки цього роду.

Правда, на найближчі роки це кінематографічної кризи не розвяже і в Італії, напр., зі страхом думають, чим заповнювати ту щорічну вимогу, яких 350 фільм, які є середнім річним спожитком італійських кінематографів. Продуктивна здатність єдиної фільмової установи, що істнує в Італії не може перевищити кількости 10—12 фільм на рік — крапля в морі і після вичерпання запасу „німих" фільм, що вже підходить до кінця, італійські глядачі опиняться у досить прикрому становищі.

Але з другого боку, ця нова кінематографічна революція відкриває цілком нові несподівані перспективи для розвитку національної продукції і ставить й перед нами, українцями, цілу низку вельми важливих — у процесі нашої національної боротьби — питань про наше відношення до фільм у московській та польській мові, що неминуче зявиться на нашому ринку. Николи більш, як тепер, радянська українська фільмова промисловість не мала би стільки шанс на успіх і стільки можливостей дійсно прислужитися загальній національній справі, якби не її нестерпна більшовицька тенденційність. Та і чого можна зрештою сподіватись для „загальної національної справи" від людей, що після восьми років „українізації" мають у себе (на всій Рад. Україні) лише 11 проц. українських урядовців (після офіційної статистики „Комуніста"!) Доукраїнізувалися!

*) Мусоліні проголосив: „Якщо я не помиляюсь, то ще Джоберті сказав: „Де мова, там і нація". Отже незвичайно важно, для національних цілей, ратувати мову не лиш в середині Італії, але і в усіх позакутаних хуторах світу".

рятункового поготівля, який вже стоїть перед судом.

— На місце Пірожинського назначено заступника німця Губера.

— Хтось чув від когось, що буде 7 присудів смерти, а звільнять тільки чотирьох.

— Чотирьох? Чи мій син між тими чотирма?

— А може моя дочка...

Нагло дзвонить дзвінок, публика зриваєть-ся, входить до лавок, судді присяглі спокійно стають на місцях і один із присяглих читає:

ВЕРДИКТ ЛАВИ ПРИСЯГЛИХ:

Обвинувачений Біда — 1. питання головне: 7 голосів „так", 5 голосів „ні"; 2. питання: 10 „так", 2 „ні"; 3. питання: 9 „так", 3 „ні".

Обвинувачений Крушельницький — четверте питання: 1 „так", 11 „ні"; 5. питання: 1 „так", 11 „ні"; 6. питання: 9 „так", 3 „ні"; 7. питання: 1 „так 11 „ні"; 8. питання: 3 „так", 9 „ні".

Обвинувачений Попадюк — 11. пит.: 1 так", 11 „ні"; 12. питання: 3 „так", 9 „ні"; 13 пит.: 1 „так", 11 „ні"; 14. пит.: 1 „так", 11 „ні"; 15. пит.: 4 „так", 8 „ні".

Обвинувачений Терещук — 16. пит.: 11 „так", 1 „ні"; 17. пит.: 5 „так", 7 „ні"; 18 пит.: 8 „так", 4 „ні"; 19. питан.: 10 „так", 2 „ні".

Обвинувачений Вацик — 20. пит.: 8 „так", 4 „ні"; 22. пит.: 9 „так", 3 „ні".

Обвинувачений Наорлевич — 24. питан.: 4 „так", 8 „ні"; 25. пит.: 7 „так", 5 „ні"; 26 пит.: 10 „так", 2 „ні"; 27. пит.: 10 „так", 2 „ні".

Обвинувачений Михницький — 28. пит.: 9 „так", 3 „ні"; 29. пит. 8 „так", 2 „ні"; 30. пит.: 8 „так", 4 „ні".

Обв. Кирилюк — 31. питання: 2 „так", 8 „ні"; 32. пит.: 8 „так", 4 „ні"; 33. пит.: 8 „так".

Обв. Шушкевичівна — 34. пит.: 1 „так", 11 „ні"; 35. пит.: 3 „так", 9 „ні"; 36. пит.: 5 „так", 7 „ні".

Обв. Качмарський — 37. пит.: 4 „так", 8 „ні"; 38. пит.: 8 „так", 4 „ні".

Обв. Колодзінський — 39. пит.: 4 „так".

Обв. Гошовський — 40. пит.: 1 „так".

Обв. Лемішка — 41. пит.: 2 „так".

Обв. Огородник — 42. пит.: 5 „так".

Обв. Кульчицький — 44. пит.: 2 „так" 8 „ні".

Обв. Онишкевич — 43. пит. 6 „так" 6 „ні".

Обв. Клішівна — 45. питання: 5 „так" 7 „ні". 46 пит.: 5 „так"; 47 пит.: 5 „так".

Протест оборони.

Після прочитання вердикту, обор. д-р Шукевич оголошує протест оборони: 1) Оборона заявляє, що обвинувачені не були допущені до останнього голосу після закінчення судового доходження; 2) оборона заявляє, що підчас нарад суддів присяглих до салі їх нарад було впущено 3 чужі особи, чим нарушено приписи щодо наради лави присяглих; 3) оборона стверджує, що після занедужання одного судді присяглого, його заступник не голосував щодо всіх обвинувачених, тільки від Кирилюка почавши, чим також нарушена правильність процесу.

Присуд аж завтра.

Предсідник трибуналу оголосив, що **присуд буде виданий завтра в год. 9. рано.**

Справа дієт нововибраних послів.

У марш. Дашинського відбулося засідання голов соймових клюбів у справі виплати дієт послів, вибраних у доповняючих виборах. Декотрі з них були урядовцями, з хвилею, як їх вибрано послами відібрано їм платні, а дієт не дістають. Голови сойм. клюбів заявилися за виплатою дієт, лише пос. Полякевич був проти того. Він сказав, що посол стає повноправним щойно коли зложить пос. приречення. Маршал Дашинський повинен у тій справі звернутися до уряду, бо радше уряд повинен виплачувати платні, ніж сойм дієти. Марш. Дашинський відповів, що йому залежало лише на опінії, бо він є одиноким інтерпретатором правильника і він порішить справу.

Відкликання більш. посла з Варшави?

(АТЕ). „Руль" повідомляє, нібито в Москві кружляють чутки, що більшовицького посла у Варшаві Антонова-Овсієнка відкличуть і іменують членом колегії комісаріяту внутр. справ. Наслідником Овсієнка на становищі посла у Варшаві буде член колегії Авалов, якого політбюро гостро скритикувало за конфлікти з амбасадором Франції та Англії.

Німеччина домагається кольоній.

Райхстаг після промов представників національної партії та демократів, що згідно підкреслювали право Німеччини домагатися звороту кольоній, які втратила після війни, закінчив дискусію над бюджетом мін-ства закорд. справ.

Громи бють у сойм.

У полудне 27. червня перейшла над Варшавою буря. Один грім зійшов по громозводі, другий вдарив у старий клен у соймовім саді та здер із нього кору й вирив велику яму. При вул. Поперечній грім ударив в рад. антену, вибив усі шиби в тім домі, знищив дах і сходову клітку. В усіх мешканнях грім заподіяв більші або менші школи. 11 осіб було контужених. Усіх поражених громом перевезли у шпиталь.

Королева Олена кидає кн. Карла?

Із букарештенських двірських кол зачувати, що між королем Карлом і королевою Оленою прийшло до непорозуміння в звязку з вихованням сина. Королева огірчена, що Карло усунув її від сина й кидає на все Румунію.

Яке буде жниво?

З рільничих кол повідомляють, що в Сх. Галичині сподіються врожаю більше ніж середнього, в усякому випадку не буде він такий, якого сподівалися з весною. Пшениця заповідається краще ніж жито. Ярі збіжа всюди потерпіли наслідком посухи. Збіжа в Сх. Галичині найгарніші із усієї Польщі.

Конґрес компартії.

Дня 26. червня відбулося в Москві в Вел. Театрі інавгураційне засідання XVI. конґресу компартії. Приїхало 2.000 делеґатів, що заступають 2 міліони членів. Політ. звіт центр. комітету здав Сталін, а організаційний звіт Каганович. Конгрес вислухав теж звіту Куйбишева, голови найв. господарської ради про здійснення промислової пятилітки, звіту комісаря хліборобства Яковліва про колективізацію, про піднесення хліборобства і т. д.

У 25-ліття Національного Музею.

Моє перебування та праця в Музею о. митрополита А. Шептицького у Львові.

Причини, які привели мене, наддніпрянця, до Львова і на працю при Музею, який нині зветься Національним, а в 1908 році ще був приватною власністю галицького митрополита Шептицького, були не зовсім буденні і не зовсім звичайні. Вперше до Львова я приїхав 24. грудня 1907 р. з Києва, випущений з тюрми за границю, замісць висилки у вологодську губернію. Це мені постарався мій старий приятель Микола Біляшевський, з яким я працював від 1902 р., з часу Катеринославського XIII. Археольоґічного Зїзду. Ця заміна ссилки на висилку за кордон прийшла для мене нежданно. В січні 1908 р. для лікування від плевріту я опинився в Льоврані біля Абації, де познайомився з Петром Карманським і через нього з галицьким митрополитом Андреєм. Митрополит зацікавився моїми працями на полі церковної археольоґії, бо читав мою статтю про українські церкви. („З. Н. Т-ва Ш.", 1906 р.). Досить довго розпитував мене про мою працю і наміри та предложив мені працювати у своїм музею, коли я вернуся до Львова. Це й рішило про моє дальше перебування у Львові.

В початку травня я вже був у Львові, де став у Церковному Музею о. митрополита технічним помічником директора д-ра Свенціцького-Святицького. Я вибрав собі поденну оплату праці, щоб мати платню тільки за ті дні, коли в дійсності працював, рахуючи за такий день 4 корони. Це задля того, щоби бути свобідним, колиб хотів десь поїхати, і не почувати себе морально звязаним. Директор згодився на те охочо. Я зі свого боку старався виконувати службу старанно і як слід, за що директор ставився до мене дуже по товариському і доброзичливо. Отже в нас ніколи до кінця мого перебування у Львові не було найменшої суперечки. Роки моєї праці в Музею о. митрополита вважаю за одні з найщасливіших у моїм житті, бо там була праця в радости і радість у праці. Я почував ніби крила за плечима.

Мешкав я в Академічнім Домі в одній кімнаті з п. І. Кревецьким. Відносини у мене з ним були якнайкращі, хоча привичка лягати спати дуже пізно мабуть вадила йому, призвичаєному лягати спати в 10. годині вечера, а вставати в 5. год. ранку.

Мене тягнуло на село, бо занадто звик до нашого українського села. Мені дали рекомендацію до о. Андрія Пеленського в с. Кнігиничі, рогатинського повіту. Приїхавши туди, я був очарований ласкавістю, привітливістю й інтеліґентністю не тільки самого пан-отця, але й цілої його родини. Мене запросили залишитися у них і я погостював там з тиждень, а потім там часто бував, особливо на Різдво і Великдень. Їхній дім став для мене ніби батьківським, бо звичаї і традиції тут піддержувалися таксамо свято, як і в мого батька. Скоро після того я познайомився ще з о. Іваном Созанським з Черча під Рогатином. Він був справжній демократ, гарний промовець, великого темпераменту. З о. Созанським я теж дуже близько зійшовся і часто у нього бував. Між іншим він зі мною потім пізніше радився, до якого маляря звернутися, щоб помалювати запрестольний образ св. Покрови. І я йому порадив Струхманчука, зовсім ще молодого тоді хлопця, що тільки скінчив був Малярську Академію. В основу композиції положено старий принціп: ставляти під омофор Богородиці місцевих людей селян. Це всім подобалося і образ викінчено, здається в 1910 р.

Я фотоґрафував для Музею церкви та дзвіниці і здіймав з них пляни. Тоді в Коршові біля Коломиї о. Митрополит був закупив землю, яку розпарцельовано між селян. З доручення директора Музею і разом з ним я поїхав туди. Окрім фотоґрафій і пляків сусідніх церков я зробив тоді розкоп могили, як думалося, але в ній показалася долівка неолітичної хати. Саме тоді адвокат д-р Трильовський справляв якесь січове свято із січовим здвигом в сусідстві, у Коломиї. Я поїхав туди подивитися і сфотоґрафувати січовиків. Зійшлося біля 4.000 січовиків. Одушевлення було велике, були, здається, теж у гостях чеські соколи. Я зробив тоді багато фотоґрафій. При тім звернув увагу на людей з Княждвора і Печеніжина, які були чи не найкращі по типу лиця й будові тіла, всі високого росту.

На жаль, мої записні книжки з часу мого побуту в Галичині залишилися по той бік границі і я не можу нині докладно та хронольоґічно розповісти про всі ті села, де я був і про ті церкви загороди й типи, які є фотоґрафував.

Усі фотографічні кліші зберігаються в Музею Наукового товариства. Очевидно — я тільки їздив по Галичині, особливо по Покутті, але також разів зо два чи й зо три був і на Буковині, де фотографував, що було можна.

Вадим Щербаківський.
(Продовження буде.)

НОВИНКИ

— **Літом у гори.** Інформуйтеся: Купелеве заведення Зелемянка п. Гребенів коло Сколього. Горячі купелі сірчано-йодові у лазничках. 2388 1—30

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1545

— **Робітня футер Юліяна Глушевського** перенесена на вул. **Коперника 16.** 2296 5-?

— **На загальне бажання, ф-ма О. Левицька і Ска** у Львові виробляє вже і пасту до обуви **Елегант воскову.** Просимо замовляти через Центросоюз і Народну Торговлю. 2372 2-3

— **Анкета у шкільних справах.** Дня 15. VI. скликала Старшина Кружка УПТ. ім. Бор. Грінченка городецької дільниці на нараду батьків та знатніших громадян. Точно година 12. вполудне саля дівочої школи ім. Б. Грінченка заповнилася запрошеними громадянами. Заступник голови Кружка дир. Яворський Мих. отворив нараду й уділив голосу голові Кружка Ів. Олексинові, який виголосив змістовний реферат про значіння „Рідної Школи“. В дискусії забирали голос громадяни городецької дільниці і всі одноголосно признали, що наука у „Рідній Школі“ є для наших літей під кожним оглядом бездоганна, а під кутом національного виховання дуже добре поставлена. Вкінці ухвалено резолюції, що українські громадяни повинні посилати свої діти до „Рідної Школи“. — **Присутній.**

— **Асекураційні митарства.** Нас інформують про слідуючий прикрий факт: Бл. п. д-р Лев Бачинський, адвокат і визначний громадянин зі Станиславова був обезпечений від трьох літ в італійськім Т-ві „Асекураціоні Дженералі“. На підставі основних, через довірочних лікарів Товариства переведених, лікарських оглядин згадане Товариство, приймаючи обезпечення бл. п. д-ра Л. Бачинського, зобовязалося виплатити наслідникам цілий умовлений обезпечений капітал негайно після смерти обезпеченого. Не зважаючи на те, Товариство робить тепер трудноші у виплаті і тому вдова по бл. п. Л. Бачинськім буде приневолена спрямувати справу на судову дорогу. Можливо, що до того не дійде і що Товариство виконає добровільно свій обовязок, але сам факт відмови виплати обезпеченого капіталу повинен заінтересувати наше громадянство, яке дає згаданому Товариству поважний відсоток обезпеченців.

— **Обіцюють дощ.** Заки ця новинка буде видрукована — можемо мати дощ. Він повинен прийти звад південного моря через Німеччину, де вже впали дощі. Та покищо сонце пражить немилосердно і всі статті про посуху не мають ніякого впливу на хмари, що мандрують по чужих країнах без пашпортів.

— **Львівська хроніка.** Хотів отруїтись невідомою отрутою Абрагам Блімер. Хотів утекти з карної вязниці на вул. Баторія 18-літній Рудольф Демський, при помочі свого брата та приятеля, але всі три заживали волі всього кілька годин. 10-літня дівчинка Софія Лянге вийшла з хати своїх родичів 24. ц. м. і досі не вернулася. 11-літнього хлопця Йосифа Котлярського переловили на тім, як він крав листи з почтової скриньки. Випадків побиття і „хронічних“ крадіжей було кілька.

— **Пожежі.** Невідомо, чи по причині посухи чи наслідком пристрастей, які зростають на селах під впливом економічної скрути в останніх днях вибухли ріжні пожежі. У самім львівськім воєвідстві було їх три: у гр. Вжава згорів млин бар. Геца, у гр. Наовиці 5 господарств з майном, у Хлиплі згоріло 20 мешкальних будинків, 16 стодів і 3 стайні.

— **Ріжні вістки.** Гіндуси рішили на вічу в Бомбаю відобрати з англ. банків свої капітали заангажовані в бавовняний промисл. — У Ню Йорку сильний спадок курсу всіх паперів. — Вулькан Кракатав вибухає щораз сильніше; недалеко вулькану виринає з глибини моря малий острівець. — Мін. вн. справ Турингії Фрік домагається від берл. департаменту для боротьби з порнографією, щоби заборонив продажу книжок М. Декобри, що дуже деморалізують шкільну молодь. — Італійський король готов приїхати на коронацію Карла до Букарешту.

— **Клопіт з опирем.** Діссельдорфський опир Кіртен признався досі до 11 душегубств, 36 підпалів і 33 намаганих злочинів. Деякі його зізнання важко перевірити, так, що виринає здогад, чи він не признається до злочинів, в яких не винен.

— **Скільки зібрали на дім емігранта у Львові?** Львівський міський комітет „Тижня емігранта“ оголосив вислідки збірки, переведеної у Львові на дім емігранта. Збірка дала 1067 зол. і 77 сот.

— **„Правопис і літературна мова“.** У вчорашнім останнім фейлетоні під цим заголовком треба справити в III-ій шпальті, 9-ий рядок, друкарську помилку „перекладом на інші звуки“ зам. „прикладом“. Усі фейлетони вийдуть окремою відбиткою на другий тиждень.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „СМІЛИВИЙ ВОЯКА ШВЕЙК“, перерібка з повісти Гашека.

Нема досі доброї сценічної перерібки „Дон Кіхота“, „Ґулівера“, „Робінзона Крузо“ ні прозових чи віршованих епопей, що є найкращим висловом чи твором якоїсь доби. Якщо вільно в деякій мірі рівняти „Швейка“ Гашека з такими архитворами, то про нього можна теж сказати, що для його драматичної перерібки треба би бодай конґеніяльного драматурґа. Балакучість Швейка, яку в книжці можна розложити собі на тиждень і два, може на сцені стати нестерпною без цікавої акції і небуденної креації.

Несподівана сила твору невідомого, забутого автора залежить у данім випадку також від того, від чого залежить вартість неодного архитвору від одного нового живого типу, наскрізь ориґінального. Особа Швейка — це втілений памфлет, що динамітом розсаджує атмосферу австро-угорського ідолопоклонного підданства і „святої“ війни для оборони монархії. Ніодин нарід не зясував свого становища до останньої війни як її учасник так сильно й недвозначно, як чехи в цьому наскрізь вольтеріянському творі, що нагадує своєю фільософією „Кандіда“.

Швейк, без огляду на свій вислів обличча, не повинен робити враження ідіота. Уява і немилосерно здоровий розум робить його спорідненим з „Тіль Айленшпіґелем“. Найглибша причина нашого поливу для нього міститься в тім, що він подобає на маріонетку, а в порівнянні з усіма живими людьми свого середовища є найживішою людиною.

В інтерпретації дир. Чарновського Швейк мав може трохи замало темпераменту, а забагато меляхолії. Сценічна перерібка розбиває песу на надто дрібні, епізодичні сцени; якби всі були такі, як прегарна сцена в шпиталі, тоді песа полишала би повне враження закінченої цілости. Вже і широкий Львів знає „Швейка“ з прізвища; на один його звук публика виповнила театр і щиро сміялась згадуючи разом зі Швейком кращі чи сумніші часи з доби панування Франца Йосифа І.

М. Р.

Зі спортового життя.

Світезь—Україна.

Відплатні змагання між цими дружинами за мистецтво А-кляси (весняні змагання виграла як відомо, Україна 6:1) відбудуться в неділю 29. ц. м. на грищі Світезі. Початок: год. 5. попол.

Інші недільні змагання.

В цю неділю грають ще за мистецтво А-кляси: Лехія—Погонь ІБ, Чорні ІБ—Ресовія (у Львові). Польонія—Гасмонея в Перемишлі і Яніна—Ревера в Золочеві. З лігових дружин грає у Львові Погонь з варшавською Леґією. Чорні зміряють свої сили в Познані з тамошньою Вартою.

Дописи.

ТРУСКАВЕЦЬ. (**„Вечір української пісні, музики й балету“**). Відбувся тут заходом Спів. Т-ва „Сурма „Вечір української пісні, музики й балету“. Вечір стягнув доволі велике число публики також чужої. Хоча диріґент О. Білас вложив у той вечір безперечно багато праці і доброї волі, то проте вечір не осягнув такого рівня, який надававсяб аж на демонстрування перед чужою, музикальною публикою, яку стягнула рекляма в її рідній мові. З тої раціі добре булоб на будучність у таких експонованих місцевостях, як Трускавець, піддавати всякі імпрези, призначені не тільки для своїх, якійсь фаховій контролі, і то як уклад програми, так і її виконання, щоби не нарушувати доброї і заслуженої слави нашої пісні та не наражувати себе на дотинки чужинців.

Співак.

ДРОГОБИЧ. (З театральної салі.) В днях 1. і 2. червня ц. р. виступав тут новозаснований у Стрию театр ім. Старицького з двома виставами: з опереткою Валуєва: „Циганські чари" і з фарсою Мітродора. Артистичним ядром цього симпатичного кружка артистів є відомий артист Гр. Коссак, п. Коссакова і проф. Солтис, який є директором театру. При оцінці їх гри треба вирівновити дійсно високу міру. Знаменитий був п. Сташків (як писар) і п. Конашевич (як льокай). П. Іваськівна (як дочка Галя в „Циг. чарах") вивязалася зі своєї ролі дуже добре, голос у неї невеликий, але гарний. Миле враження полишила також молоденька артистка п. Котовичівна (як Мімі). Креації проф. Садовського (Буць) і п. Смика (циган) не полишали нічого до бажання. Хореографічні продукції дорівнювали і композицією і виконанням зовсім добрим балетам (Кутковська-Петріна). Бракує натомісць театрові сценічної обстановки. Хори й орхестру держить кріпко разом рука вправного диріґента. Директор проф. Солтис може мати повне вдоволення з довершення цього великого діла, і йому належиться дяка від суспільности, яка повинна масовою участю піддержати його змагання. На жаль, дрогобицька публика воліла піти до цирку... Одначе цим не повинна зражуватися симпатична дружина, бо шлях до високої цілі є завсіди каменистий і тяжкий.

Свій.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 28. червня, година 8. вечором Швейк.

Неділя, 29. червня, год. 8. вечором Швейк.

Малий Міський Театр:

Субота, 28. червня, год. 8. вечором Контрольор спальних вагонів (ціни поп.).

Неділя, 29. червня, год. 8 веч. Контрольор спальних вагонів (ціни популярні).

Кіна.

АПОЛЬО: „Білі рожі з Равенсберга". Найновіші звукові додатки.

КАСІНО: Листи невідомої (на осн. Ст. Цвайґа).

КОЛЬОСЕЙ: З Єгипту до Палестини.

КОПЕРНИК: Молода генерація. Мільйонові дівчата.

ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату Кіно зачинене.

МАРУСЕНЬКА: Молода генерація. Мільйонові дівчата.

ОАЗА: Стоптана цвітка. Раз у житті.

ПАЛЯС: Сема заповідь. Звукові додатки.

ПАН: Хатина дядька Томи.

ПАСАЖ: Вождова дочка.

ПРОМІНЬ: Гаракірі.

СТИЛЕВЕ: Мученик спорту (Гарольд Льойд). Марнотравний син.

ФАТАМОРГАНА: За кров братів. Кон і Куген.

ХИМЕРА: Сучасні дівчата.

УТІХА: Божеська жінка (Ґрета Ґарбо). Кон і Келлі в гаремі.

Програма радіо.

Неділя 29. VI. 1930.

ЛЬВІВ (385,1) 15·50 Музика з Варшави. 16·20 і 16·50 Муз. з Варшави. 17·25 Концерт. 22·00 Фейлетон, музика. **Катовиці** (408,7) 19·35 Скрипка. **Ляйпціґ** (259) 17·00 Хор. 18·00 Опера. **Копенгаген** (281) 18·20 Хор. 20·30 Оперетка. **Гамбурґ** (371) 12·05 Німецька пісня. **Франкфурт** (390) 16·10 Оперетка. **Букарешт** (394) 20·00 Віольончеля. **Берлін** (418) 14·20 Солісти. 18·20 Опера. **Рим** (441) 21·02 Опера. **Праґа** (487) 19·30 „Евгеній Онегін". **Мілянно** (501) 20·30 Оперетка. **Відень** (516,5) 19·25 Камерна музика. **Будапешт** (550) 19·45 Фрагменти оперетов. **Харків** (1304) 20·00 Сільський концерт. **Ленінград** (1000) 15·00 Західня музика в XX. ст. 19·00 Фрагменти опер. **Москва** (1481) 16·30 і 21·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Керебіневича. 2341

Ж а б е:

29. VI. „Шал життя" премієра.
30. VI. „Базар".
1. VII. „Шлях до пекла" премієра.
2. VII. „Пан Твардовський".

Готується до постановки: „Альрауне", „Цариця Мадаґаскару", „Memento". Дирекція Т-ру прийме зараз добру **піяністку і скрипака на добрих умовах.**

Український Театр під управою ів. Когутяка. 2349

С н я т и н:

Неділя 29/6 „Ой не ходи Грицю".

Підчас антрактів концерт власної орхестри.

Торговельна Школа Т-ва „Просвіта" з кооперативним напрямом у Львові, вул. Корнятів ч. 1. III. поверх приймає ВПИСИ до дня 1. липня 1930 р. від год. 10—12 рано особисто й письменно за предложенням метрики, останнього шкільного свідоцтва і 10 зол. вписового. Пізніші зголошення будуть прийматись тільки в міру вільних місць. — **Управа.** 2304 11-15

Вписи до дівочої школи вправ III. державної семинарії у Львові при вул. Сташица ч. 3. (бічна Потоцького — доїзд трамваєм 4 — зупинка при червонім монастирі СС. Кармелітанок) відбудуться від четверга 26. до суботи 28. червня 1930. Наука безплатно. 2368 3—3

Вписи на І. курс вуж. учит. семин. курсів Р. Ш. у Львові, вул. Театинська ч. 10 відбуваються щодня, а вступний іспит буде 30. червня рано. — **Головна Управа.** 2376 2—2

Вписи: до однорічної школи пригот. купецьк. з правом прилюдности; на 1 річн. та 5 міс. торговельні курси, курс стенографії і писання на машинах, приймає

Наукове Заведення З. Ольшевського, Куркова 38

Тел. 31—14 до дня 3. липня в годинах від 9—12 і 4—6. Подробиці в афішах. 2379 1—3

Виділ тов. „Український Інститут для дівчат" у Перемишлі прийме до Інституту на шк. рік 1930/31 190 учениць. Місячна оплата за удержання 90 зол. Оплата за ужиття інвентаря одноразово 30 зол. При інституті є приватна жіноча гімназія гуманістичного типу з повними правами державних шкіл. Оплата за науку 35 зол. місячно. Прохання в справі принятя надсилати до управи Інституту, вул. Татарська 4, найпізніше до 25. липня. Ближчі інформації подає управа Інституту. — **Управа Інституту.** 2383 1—3

Пригадка! Звичайні Загальні Збори видавничої кооперативи **„Червона Калина"** у Львові відбудуться дня 2. липня ц. р. в год. 6-ій вечором у салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові при вул. Рутовського 22. Рівночасно повідомляємо наших членів, що на днях вийдуть з друку: Д-р Олена Степанів-Дашкевичева: **Напередодні великих подій,** Д-р Андрій Чайківський: **Чорні ради,** спомини і М. Галаган: **З моїх споминів II. том. — Управа Видавництва „Червона Калина".** 2385 1—3

Пригадується, що I сходини Союза Українських Хорів Секції Музичного Тов. ім. М. Лисенка відбудуться у Львові дня 1. липня 1930 р. в малій салі Муз. Тов. вул. Шашкевича ч. 5 в год. 3. пополудні.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛІТНИЩЕ кліматичне ДОРА **Пансіон „ОЛЕНА"** відновлений, прегарно, догідно положений, близько станції, Прута і ліса. Сонячні кімнати, веранди, саля, город, радіо. Харч першорядний; ціни дійсно дешеві. Інформації дає управа. 2183 5—5

ШЕНКЛІВНА, Пекарська 44. Приготування до практичного іспиту на учителів народніх шкіл, — евентуально приготування до вижчого учительського іспиту: історія, географія, польська та німецька мови від 15. липня. Листовні інформації. — Дотепер понад 1500 апробованих. 2307 5-10

ПРИ СВЯЩЕНИЧІЙ родині найдуть приміщення з харчем учениці або ученики. — Зголошення у сторожа Тереси 2 б. 2364 2—2

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 1856 22—?

ПАНЧОХИ гумові найліпшої якости по оказійних цінах. „Malgorzata", вул. Баторого ч. 34. 2371 3-6

„Glazial"

хоронить наші віддихові органи і гортанку від богато бацилів, які находяться в пилі, ділає відсвіжуючо підчас спеки і гасить жажду, а тому для туристів і тяжко працюючих є необхідним. Чисельні наслідування є найліпшим доказом доброти знаменито ділаючих пастильок **„Glazial"** при кашлю, хрипці і катарі.

Міністерство Внутрішних Справ признало „Glazial" під ч. 1726 як лічничий специфік, назначуючи низьку ціну продажі 50 сот. Як середник, що знаменито ділає, охоронний, запобігливий і лічничий є „Glazial" таким домашнім середником, якого ніде не може бракнути, що стверджують численні докази признання. Можна дістати всюди і у виробника

Й. Пастернак, Бельсько, Шлеськ.

Тел. фабрика: 2635, склеп 2972.

ПРИЙМУ ПАННОЧКИ на станцію. Добрий харч. Запевнена опіка. Фортепян у хаті. На бажання лекції фортепяну. — **Олена Левицька,** Глубока 14/I VIII сходи. 2332 4—4

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1857 75—?

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА Личаківська 34. Вписи на однорічний торговельний курс для молоді і 5-ти місячний для старших відбуваються щоденно від 10—12 і від 4—7. 2362 3—3

КАМЯНИЦЯ двоповерхова з великим огородом, майже в середмістю до продажі. Відомість: Трафіка, Ягайлонська ч. 7. 2386 1-1

ПРИЙМУ ПАННОЧКИ на станцію Фортепян в дома. Шашкевича 2 двері 3. 2382 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг **та лікарської косметики**

ординує від 8—10½, 14—18. в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Дітермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.

826 Телефон 65—87.

2.800 зл. ПЯНІНА НОВІ ЗАГРАНИЧНІ, ФОРТЕПЯНИ уживані у великім виборі по ріжних цінах, на догідні сплати, поручає: **„Moniuszko"** вул. Зіморовича, ч. 10. 2384 1—12

Нововідкрита, модерно уряджена

ГУРТІВНЯ

Львів, пл. Марійська 8 (Дім Шпрехера)

поручає

всім українським відборцям: Всч. Духовенству, Вп. Адвокатам, Лікарям й Учительству **на протязі червня і липня з 10% рабатом** і на довготермінові сплати

РАДІЄВІ

і ФОТОҐРАФІЧНІ АПАРАТИ

найновіших та найсолідніших конструкцій — світової слави ріжних заграничних фабрик.

Всілякі письменні інформації подаємо на бажання.

Спеціяліст недуг легенів, серця і желудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентґеном.

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—10 і 2—6, в неділі від 9—1. **Львів, Ясника 1,** ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1411 Лічення жиляків. 40—?

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 2355 3-10

9 зол. | ВЕСІЛЬНІ ОБРУЧКИ | 9 зол.

з 14-карат. золота, від 9 зол. тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

КОНКУРС

на директора гімназії Р. Ш. в Рогатині продовжується до 15. липня. — **Головна Управа.** 2376 2-?

Конкурс.

Виділ Українського Інституту для дівчат у Перемишлі розписує отсим конкурс на посаду Директорки або Директора дівочої 8-клясової гуманістичної гімназії на шк. рік 1930/31. Кандидатки (ти) мають мати повну кваліфікацію для середніх шкіл і найменше 8 літ служби в державній або приватній гімназії. При рівній кваліфікації жіноча сила буде радше принята. Удокументовані подання з долученням коротким описом дотеперішньої учительської і педагогічної праці вносити до Виділу Українського Інституту для дівчат у Перемишлі вул. Татарська ч. 4. найпізніше до дня 20. липня 1930. **Виділ.** 2340 2—4

Неймовірне, але правдиве!

Нагода для населення, яке мешкає далеко від осередка волокняного промислу, щоби переконатися, що листовно можна одержати з першого джерела у фірми **„Найвигідніший Польський Закуп" у Лодзі** найліпші і найсолідніші товари по фабричних цінах. Як рекляму висилає фірма **„Найвигідніший Польський Закуп" у Лодзі** комплет товарів, щоби переконати про доброту та низькі ціни

лише за 48 зол.,

а саме: 1 елеґантне святочне вбрання (Просимо подати докладну міру і який колір), 1 нічна сорочка, 1 мужеська денна сорочка, 1 пара підштанків, 1 модна шовкова краватка та пара шовкових скарпиток.

Комплет II-гий за 45 зол.

3 м. вовняного бостону подвійної ширини на елеґантне мужеське вбрання або жіночий плащ (колір після вподоби) 3 м. оксамиту (всі кольори крім чорного) або 3 м. шовкової попеліни на чудову святочну або балеву сукню, 1 жіноча гаптована сорочка, 1 мужеська денна сорочка з 2 ковнірцями (просимо подати ч.), 1 пара шовкових скарпиток, 1 пара жіночих шовкових панчіх, 3 хустинки до носа, 1 шовкова краватка і 1 добрий кухонний рушник. То всьо разом висилаємо у добрій якости за 45 зол. за почтовою післяплатою і після одержання листовного замовлення. Жіночі габардинові плащі на шовковій підшевці, в найліпшій якости, виконання після останньої моди. Ціна за штуку 55 зол. Просимо подати лише довгість плаща з заду. Кошти опакування і почтову оплату платить той, що купує. **Позір!** Купуючий нічого не рискує, бо як товар не сподобається, приймаємо його назад, а гроші звертаємо. Замовлення треба слати:

„Найвигідніший Польський З а к у п" Лодзь, вулиця Францішканська ч. 15

Цінник на всі товари висилаємо безплатно. 2389 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.